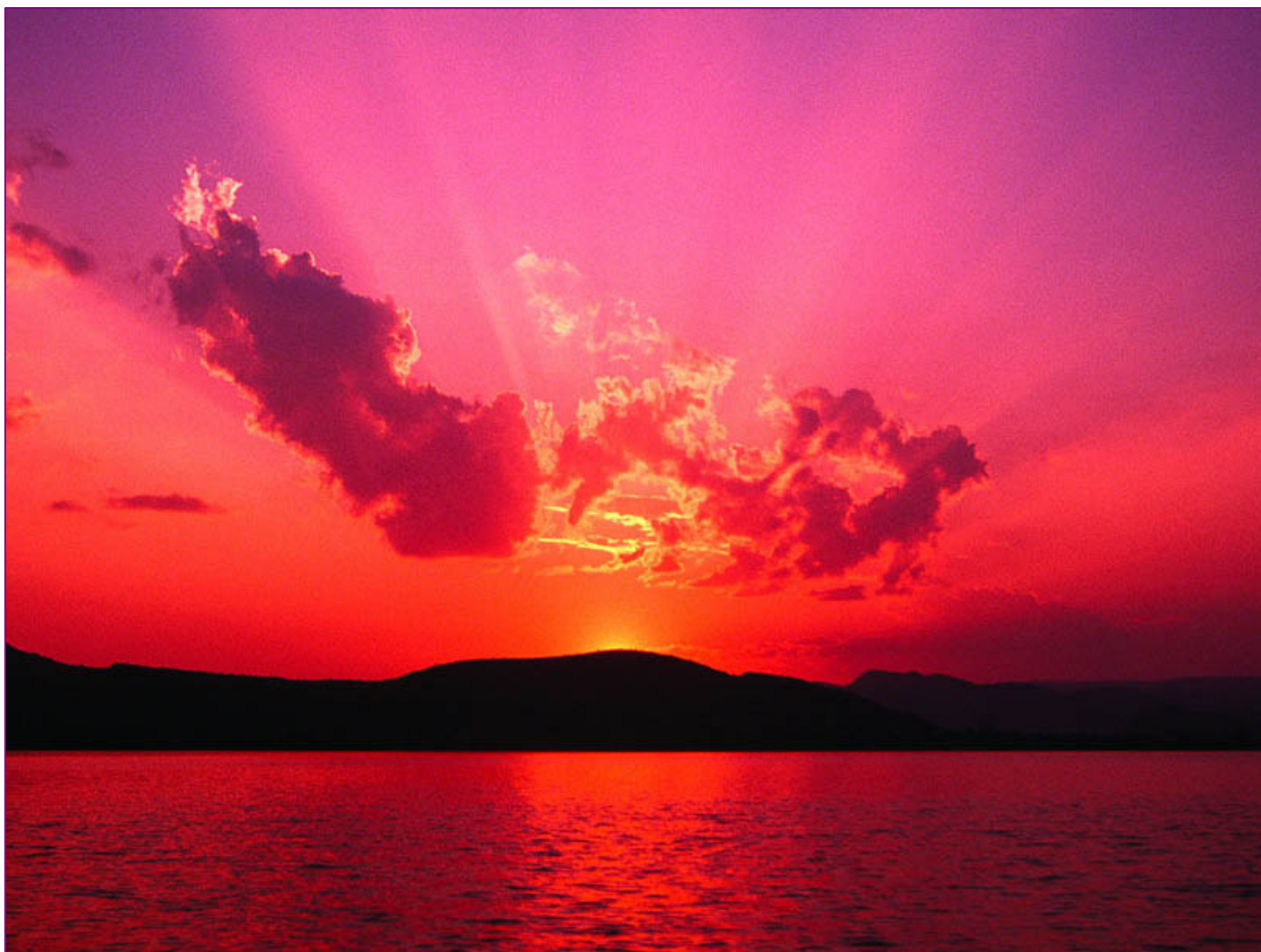

Elektronski bilten

EKOLOG

Broj 2 ► Godina I Mart 2008

**NACRT PROSTORNOG PLANA DO 2020. GODINE OPET PODIJELIO
CRNOGORSKO DRUŠTVO**

Dok nekom ne mrkne, drugom ne svane

UGROŽENE VRSTE

Istočni carski orao bje bitku za opstanak

**AKTUELNOSTI IZ CIVILNOG
SEKTORA**

Održan treći sastanak ekoloških NVO

...I JOŠ MNOGO TOGA!!!

Elektronski bilten „**EKOLOG**“
Broj 2 ► Godina I Mart 2008. godine
Osnivač i izdavač: Udruženje građana „Ozon“-Nikšić
Glavni i odgovorni urednik: Aleksandar Perović
Redakcija biltena: mr Radoš Đurović, Aleksandar Perović
Tiraž: neograničen
Distribucija: Besplatna, elektronskom poštom
Adresa redakcije: Ul. Beogradska S6-A
81 400 Nikšić, Crna Gora
Tel: + 382 (67) 657 279 ▪ +382 (68) 497 754
E-mail: ozonnk@gmail.com ▪ ozon-ekolinija@cg.vu

RIJEČ UREDNIKA

3. Mart 2008. godine

Poštovani prijatelji,

osjećam odgovornost da vam obrazložim svoje nezadovoljstvo u vezi sa položajem i uticajem civilnog sektora, prvenstveno u vezi sa kreiranjem i usvajanjem strateški najvažnijih dokumenata za Crnu Goru, kao što je to slučaj sa Prostornim planom do 2020. godine.

Kao čovjek koji iskreno vjeruje u ono što radi, moram reći da me na ovo reagovanje podstakla i izjava predsjednika CANU, akademika Momira Đurovića, prenesena u „Pobjedi“ od 2. marta 2008. godine, u kojoj on kaže da je „iznenađen kako tuđa pamet soli naše planove“, i izražava svoju sumnju da priča sa „domaćom“ pameti ima ikakvog efekta. Dalje, u tekstu se ističe da, akademik Đurović, kao građanin i predsjednik CANU, diže svoj glas protiv toga da „s jedne strane, strani eksperti, a s druge strane, nevladine organizacije u CG, potpuno anuliraju naše znanje“ i na kraju konstatuje da CANU, sa znanjem kojim raspolaže, iako to želi, ne može pomoći onima „koji politički odlučuju“ da donesu najbolju odluku.

Kao prvo, uopšte mi nije namjera da budem advokat nevladinih organizacija, sudovi i tužbe nijesu moj stil. Drugo, dijelim mišljenje velikog broja građana da je zbog misterioznog poslovanja nekih NVO u prošlosti i načina na koji su djeljena sredstva, prvenstveno na lokalnom nivou, uloga civilnog sektora dovedena u sumnju. I treće, možda najbitnije, takođe smatram da su bilteni, kao „Ekolog“, pravo mjesto na kojem nevladina udruženja treba da javno kažu i svoju stranu priče, bez straha od neželjenog izvlačenja njenih osjetljivih djelova iz konteksta.

Kao građanin smatram da je javna rasprava, koja je bila organizovana povodom izrade Prostornog plana do 2020. godine, bila suviše kratka, pogotovo što je to bio period ljetnjih odmora, a takođe mislim da usvajanje ovog dokumenta bez čekanja mišljenja Evropske komisije ne ide u korist građana.

Nakon pristiglih komentara od strane Evropske komisije u kojima se, kako su prenijeli domaći mediji, najviše ističe da se mora dodatno voditi računa o održivom razvoju i zaštiti životne sredine, Udruženje građana „Ozon“ – Nikšić se pridružilo grupi nevladinih organizacija koje se bave ekologijom i pozvalo Vladu da ne daje Nacrta plana na skupštinsko usvajanje dok se ne razmotre sugestije ovog važnog evropskog Tijela.

Grupa NVO koja je, 29. februara 2008, potpisala ovo Saopštenje za javnost, zatražila je da, ukoliko Vlada CG ipak odluči da Prostorni plan ostane na dnevnom redu zasijedanja Skupštine, poslanici pred kamerama raspravljaju o ovoj tački dnevnog reda, kako bi se građani što bolje upoznali sa rešenjima koja se nude u ovom dokumentu, čija se važnost stavlja odmah iza Ustava.

Da rezimiram, i NVO „Ozon“ i ja lično, imali smo najbolje namjere kada smo tražili da se još jednom povede javna rasprava o kvalitetu Nacrta Prostornog plana do 2020. godine, prije nego što se usvoji i da se u nju uključi što više ljudi (bez obzira na porijeklo njihove „pameti“?!), kako bi se donijelo najbolje rešenje u interesu sadašnjih i budućih generacija, a ne samo onih koji „politički“ odlučuju.

Mogućnosti je mnogo, EKOLOG je Vaš izbor!

NVO „OZON“ ne pretenduje da se mjeri sa CANU, niti nam je to jedan od ciljeva, funkcija predsjednika jedne NVO i prvog čovjeka jedne ugledne naučne ustanove takođe nema istu težinu, ali ja lično i svi mi iz civilnog sektora imamo isto pravo, kao i građanin Momir Đurović, da javno kažemo svoje mišljenje, pogotovo u vezi onoga što se itekako tiče svih nas.

Moje obraćanje nije namjenjeno akademiku Đuroviću, koji je inače srednju školu završio u Sarajevu, fakultet u Beogradu, a magistrirao i doktorirao u Londonu, pa bi se u šali moglo reći da je i njegovo znanje „stranog“ porijekla, već upravo svim pojedincima i organizacijama iz civilnog sektora, kako nikad ne bi zaboravili svoju ulogu, a to je borba za ostvarivanje ljudskih prava, unaprijeđivanje građanskih sloboda i povećanje nivoa ekološke svijesti, sve u cilju poboljšanja opštih društvenih uslova.

Ovo pišem par dana uoči najavljenog skupštinskog zasjedanja o Prostornom planu, jer nemam iluzija da reagovanje civilnog sektora može imati bitan uticaj na odluke Vlade, pogotovu kada se na njeno čelo opet vratio novi-stari premijer.

Nadam se da ću pogriješiti, i obećavam da mi neće biti problem da to priznam.

S poštovanjem,
Aleksandar Perović

Otvori svoje oči!
Zauzmi svoj stav!
Ostvari svoja prava!
Navikni da živiš slobodno!!!

OZON NIKŠIĆ

EKO AKTUELNOSTI

NACRT PROSTORNOG PLANA DO 2020. GODINE OPET PODIJELIO CRNOGORSKO DRUŠTVO

Dok nekom ne mrkne, drugom ne svane

Vlada Crne Gore je, i pored sugestija Evropske komisije i zahtjeva velikog broja nevladinih organizacija i nezavisnih intelektualaca da to ne čini, ipak predala na skupštinsko usvajanje „Nacrt Prostornog plana do 2020. godine“. Sporni Dokument koji je izazvao burne reakcije nevladinog sektora, obradila je podgorička firma „Montenegroinženjering“, po narudžbi Ministarstva zaštite životne sredine i uređenja prostora.

Nevladine organizacije, koje se bave ekologijom, ukazivale su u više navrata na propuste koji se tiču zaštite životne sredine, alarmirani su mediji i cjelokupna javnost, ali ni to nije bilo dovoljno da Vlada još jednom povede javnu raspravu o ovom, odmah iza Ustava, najvažnijem strateškom dokumentu za Crnu Goru.

Vladi je, između ostalog, zamjerano da je prethodna javna rasprava o Prostornom planu bila previše kratka, i da je bila organizovana u vrijeme ljetnih odmora, što se odrazilo na njen kvalitet.

Evropska komisija je nedavno iznijela svoje komentare u vezi Nacrta ovog plana, koji su se, kako su to domaći mediji prenijeli, odnosili na održivi razvoj i zaštitu životne sredine i sugerisala da se ne žuri sa njegovim usvajanjem.

U odbranu ovog važnog dokumenta uključila se i najeminentija naučna ustanova u Crnoj Gori, Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, a predsjednik CANU akademik Momir Đurović, kako je prenio Dnevni list „Pobjeda“, javno je kritikovao nevladin sektor.

Akademik Đurović je optužio nevladine organizacije da, zajedno „stranom“ pameti, onemogućavaju CANU, da sa kvalitetom koji posjeduje, pomogne nosiocima političke moći da donesu najbolje rešenje.

Mogućnosti je mnogo, EKOLOG je Vaš izbor!

Nije usvojen ni zahtjev nevladinog sektora da se sjednica Skupštine Crne Gore, na kojoj će se raspravljati o Nacrtu Prostornog plana do 2020. godine, održi pred kamerama, kako bi se javnost bolje upoznala sa njegovim sadržajem.

Prostorni plan do 2020. godine još jednom je podijelio, tradicionalno podjeljenu, Crnu Goru a njegovo usvajanje imaće različit efekat na crnogorsko društvo.

Ipak, to nije prvi put da se građani nalaze u takvoj situaciji. Poslije referendumu i donošenja Ustava, i način usvajanja Prostornog plana biće brzo zaboravljen od strane običnih građana, opterećenih svakodnevnim borbom za golo preživljavanje. A neko će se i debelo okoristiti

Kao što kaže narodna izreka: „ dok nekom ne mrkne, drugom ne svane“.

Na žalost, postoji vjerovatnoća da će najgore proći buduća pokoljenja, o kojima bi Crna Gora, kao prva ekološka država na svijetu, kroz održivi razvoj itekako morala da vodi računa.

A u tamnom vremenu „od sumraka do svitanja“ ostajemo prepušteni raznim utvarama, u prvom redu energetske i građevinske monstrumima.

A.P.

AKTUELNOSTI IZ NVO SEKTORA

Održan treći sastanak ekoloških NVO

Nastavljen rad na usvajanju Dokumenta „Procedure i kriterijumi za izbor predstavnika NVO koje se bave zaštitom životne sredine u Tijela koje formiraju državni organi Crne Gore“

U organizaciji Centra za razvoj nevladinih organizacija, 28. februara 2008. godine, održan je treći sastanak NVO koje se bave ekologijom i zaštitom životne sredine, na kojem je trebalo da se razmotri i usvoji predlog Dokumenta „Kriterijumi i procedure za izbor predstavnika NVO koje se bave zaštitom životne sredine u Tijela koje formiraju državni organi Crne Gore“.

Da podsjetimo, na ranijim sastancima izabrani su predstavnici NVO za privremeni Upravni odbor Agencije za zaštitu životne sredine, usaglašeno je da se izabere model procedure koji obezbjeđuje da same NVO biraju svoje predstavnike, u skladu sa ustanovljenim kriterijumima za same NVO i kandidate/inje, međutim, nije nađeno i odgovarajuće rešenje oko pojedinih kriterijuma za NVO koje mogu učestvovati u procesu odabira ali i pojedinih kriterijuma za izbor samih kandidata/inja iz reda nevladinih organizacija. Zaključeno je da je potrebno još vremena za razmišljanje o predlozima za proceduru i kriterijume, i da je poželjno uključiti što više NVO iz ove oblasti kako bi se našlo najbolje rešenje.

Ni treći sastanak nije donio zadovoljavajuće rezultate. Iako se direktor CRNVO, g-din Goran Đurović, veoma dobro snašao u ulozi moderatora, i pokušao da i novim učesnicima objasni šta je zaključeno na ranijim sastancima, mali broj predstavnika NVO koje se bave ekologijom, kao i neprisustvovanje ranije izabranih kandidata za Upravni odbor Agencije za zaštitu životne sredine, bili su odlučujući faktori da se konačno usvajanje ovog dokumenta opet prolongira. Mada se vodila polemika oko nekih kriterijuma koje bi NVO trebalo da ispune, kako bi učestvovala u odabiru i kandidovanju predstavnika civilnog sektora, kao što su visina novčane vrijednosti realizovanog Projekta u prethodnoj godini i broj godina postojanja, na kraju je zaključeno da ipak treba još vremena da bi se našlo odgovarajuće rešenje. Pomenuta je ideja „ekološke stolice“ u Parlamentu, razmatrano da li je poželjno da kandidat NVO bude stalno zaposlen u državnim institucijama i da li članstvo u političkim strankama može kandidatima da izazove konflikt interesa.

Na kraju je zaključeno da CRNVO elektronskim putem, još jednom, pozove sve „ekološke“ NVO da iznesu svoje stavove i da se insistira na odgovoru, a da se zatim, eventualno, održi još jedan sastanak na kojem bi došlo do konačnog dogovora.

Treba istaći da je rezultat ovog sastanka zajedničko saopštenje u kojem su 15 NVO pozvale Vladu CG da ne daje na skupštinsko usvajanje Nacrt Prostornog plana do 2020. godine, bez prethodnog javnog razmatranja pristiglih sugestija Evropske komisije. U Saopštenju za javnost, od 29. februara, takođe je apelovano da, ako

Mogućnosti je mnogo, EKOLOG je Vaš izbor!

Vlada ne prihvati zahtjev NVO sektora i na dnevni red Skupštine ipak uvrsti ovu tačku, poslanici pred kamerama raspravljaju o Prostornom planu kako bi građani što bolje upoznali njegov sadržaj.

Aleksandar Perović

Saopštenje Udruženja građana „OZON“-Nikšić

o osnovnim kriterijumima za NVO koje žele da odlučuju o predstavnicima civilnog sektora u Tijela koje formiraju državni organi

Udruženje građana „OZON“-Nikšić izražava zadovoljstvo zbog inicijative civilnog sektora da se diskusijom i učešćem što većeg broja NVO u kreiranju i usvajanju Dokumenta „Kriterijumi i procedure za izbor predstavnika NVO koje se bave zaštitom životne sredine u Tijela koje formiraju državni organi Crne Gore“, pokušaju naći najbolja rešenja. To je, po nama, pravi model kako bi ubuduće civilno društvo u Crnoj Gori trebalo da funkcioniše.

Međutim, NVO „OZON“ smatra da prioritetni cilj nevladinog sektora u ovom trenutku jeste ukazivanje na greške i nepravilnosti u radu odgovornih državnih i lokalnih institucija, koje su, na žalost, gotovo svakodnevna pojava u našem društvu, i njihovo što skorije i uspješnije prevazilaženje, a da eventualno učešće predstavnika NVO u radu državnih Tijela neće imati željene rezultate. Smatramo da je poziv za učešće NVO sektora u ova Tijela, još jedan pokušaj vlasti da „otupi oštricu“ asocijacijama građana koje su itekako počele da shvataju srž problema našeg društva i da sa tim upoznavaju cjelokupnu javnost.

Ne želeći da obeshrabrimo kolege koje će se kandidovati za učešće u radu državnih institucija, saopštavamo da NVO „OZON“ neće kandidovati svoje članove sve dok ne budemo iskreno mislili da možemo napraviti pozitivan pomak u radu ovih Tijela, ali da ćemo nastaviti da učestvujemo u izradi svih dokumenata koje nevladin sektor bude inicirao.

Što se tiče kriterijuma koje NVO bi trebalo da imaju pravo odlučivanja i kandidovanja budućih kandidata, smatramo da je jedini potreban uslov za to, pored uredne registracije, pres kliping o akcijama i projektima iz prethodne godine, kako bi se dokazala aktivnost tog nevladinog udruženja.

Što se tiče finansijske odrednice, smatramo da ona nije neophodna, jer NVO koje se bave ekologijom mogu da djeluju i sa malim količinama novca (neke se i finansiraju iz sopstvenih „džepova“), a ponekad apel ili saopštenje za medije može da ima itekako važan uticaj na građane, i bude korisniji od nekih Projekata za čiju su realizaciju u prethodnom periodu bila odobravana sredstva, kao što je to bila praksa u Nikšiću.

Iako nećemo kandidovati svoje članove za predstavnike u Tijela koje formiraju državni organi, nećemo ni podržati kandidate koji su aktivisti političkih partija, jer smatramo da se stranački i građanski interesi često grubo kose (primjer nikšićke Željezare), niti one koji su stalno zaposleni u nekoj od državnih institucija čiji se opseg rada poklapa sa aktivnostima koje ima Tijelo za koje civilni sektor bira svog predstavnika (primjer: Agencija za zaštitu životne sredine- Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine, ili Agencija za zaštitu životne sredine – Lokalna služba zaštite životne sredine, i sl), jer je i to, po nama, konflikt interesa.

Što se konkretno tiče Agencije za zaštitu životne sredine i njenog pompeznog, ali i nekoliko puta prolongiranog, početka rada, za NVO „OZON“ ona je samo „mrtvo slovo na papiru“.

Da obrazložimo, kada smo, 1.oktobra 2007. godine, otpočeli realizaciju eksperimentalnog Projekta „OZON eko linija“, kreirali smo „OZON eko imenik“, koji sadrži kontakte svih nadležnih institucija iz oblasti zaštite životne sredine, kako bi građanima pomogli da što jednostavnije riješe ekološke nepravilnosti iz svog okruženja, i na prvom mjestu stavili Agenciju za zaštitu životne sredine. Od toga dana pa sve do sada, bezuspješno pokušavamo da uspostavimo bilo kakav kontakt sa ovom institucijom, kako bi smo saznali kada će konačno početi sa radom.

Pitamo, zar je moguće da, u vremenu prave invazije telekomunikacionih rešenja, niko od ljudi koji su izabrani u privremeni Upravni odbor Agencije, nije predložio da se oformi „info servis“ za one građane koji žele da saznaju nešto više o toj „novoj“ instituciji? Šta je to toliko sporno oko početka i načina funkcionisanja ove

važne institucije, pa se mora držati pod velom tajne?

Redovno smo čitali biltene, dostupne na sajtu Vlade, koji su pratili osnivanje Agencije i u kojima su se mogle pročitati neke informacije o njenom budućem poslovanju, ali i to nam je uskraćeno od marta 2007. godine.

Zato nam, drage kolege, nemojte zamjeriti što u ovom periodu ne želimo da kandidujemo svoje članove za učešće u državnim Tijelima, pogotovu onima koji još nijesu ni počeli sa radom, pošto ne očekujemo da će peti mandat istog čovjeka na čelu Vlade donijeti ništa novo.

NVO „OZON“ će i dalje nastaviti da radi na povećanju nivoa ekološke i građanske svijesti pojedinca, kroz stalnu edukaciju o važnosti očuvane životne sredine, što je nam je i osnovna strategija, a vi ćete i dalje u nama imati pouzdanog partnera u nastojanjima da se izborimo za što bolje uslove života, što je u interesu svih.

S poštovanjem,
OZONE team

EKO VIJESTI IZ NIKŠIĆA

By **OZONE team**

Premještanje Asfaltne baze izazvalo burno negodovanje mještana

Nigdje željen gost

Nikšić – U ogranizaciji Mjesne zajednice Poljice, 23. februara 2008. godine, na Vitalcu, održan je protestni skup, na kojem su građani Nikšića izrazili svoj revolt, zbog odluke lokalne uprave da Asfaltnu bazu, koja je dio AD „Mehanizacija i programat“, premjesti u Kuside, mjesto između Slanog i Krupačkog jezera.

Sa protesta je poručeno da bi izgradnja Asfaltne baze na ovom mjestu prouzrokovala zagađenje nikšićkih jezera, bio bi ugrožen hidrološki sistem a posledice bi bile veoma ozbiljne. Ogranizacioni odbor protesta je tražio, od Ministarstva turizma i zaštite životne sredine, Republičke ekološke inspekcije i Građevinske inspekcije, da obavjeste javnost da li AD „Mehanizacija i programat“ posjeduje potrebne dozvole za izgradnju ovog spornog objekta, ali od nadležnih institucija odgovor nije stigao.

Da posjetimo, Asfaltna baza je više od 20 godina radila u Kličevu, bez građevinske i upotrebne dozvole. Pored toga, takozvana „Šljunkara“, je postavljena kao privremeni objekat, što zakonski ograničava njeno funkcionisanje na dobijenoj lokaciji na 5 godina, ali je ona debelo prekoračila sve zakonske okvire.

Mještani Kličeva su godinama vodili borbu za izmještanje ovog zagađivača, alarmirali nadležne institucije upozoravajući na opasnost po zdravlje djece, a doveli su u pitanje i rezultate mjerenja zagađenosti vazduha, koje je izvršila ekipa „Centra za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore“.

Krajnji rok za izmještanje Asfaltne baze sa stare lokacije je 1. maj, a gdje će lokalna uprava naći mjesto za ovog svojevrsnog zagađivača životne sredine, ostaje da se vidi.

Jedno je sigurno Asfaltna baza nigdje neće biti rado viđen gost.

A.P.

EKO EDUKATOR

EKOSISTEM

Prvi zakon ekologije kaže da svaki živi organizam razvija neprekidnu i stalnu vezu sa svim drugim elementima njegove životne sredine. Ekosistem može biti definisan kao stanje gdje postoji interakcija između organizama i njihove sredine.

Mogućnosti je mnogo, EKOLOG je Vaš izbor!

Ekosistem se sastoji od dvije cjeline, života (nazvanog biocenoza) i sredine u kojoj život postoji (biotop). Unutar ekosistema, žive vrste su međusobno povezane i zavise jedna od druge preko lanca ishrane, te razmjenjuju energiju i materiju, kako međusobno tako i sa svojom sredinom. Svaki ekosistem može se sastojati od entiteta različite veličine. Manji entitet naziva se *mikroekosistem*. Na primjer, kamen i sav život ispod njega može biti jedan ekosistem. Šuma može biti *mezoekosistem* a cijeli ekoregion, zajedno sa riječnim slivom, može biti *makroekosistem*.

OZON eko linija

Mob: +382 (68) 497 754 • E-mail: ozon-ekolinija@cg.yu

INFO SERVIS ZA GRAĐANE NIKŠIĆA

Svim radnim danima od 9 do 13 sati

ZA ŽIVOT U ZDRAVOM OKRUŽENJU

EKO POJMOVI

Globalno zagrijavanje

Globalno zagrijavanje je naziv za povećanje prosječne temperature zemljine atmosfere i okeana, naročito u 20-om vijeku.

O uzrocima i mogućim poslasticama globalnog zagrijavanja među stručnjacima postoje različita mišljenja. Najzastupljenija je teorija da je globalno zagrijavanje posledica ugljen-dioksida i metana, porijeklom od industrijskih postrojenja iz razvijenih zemalja.

EKO FELJTON

Ekološke specifičnosti duvanske industrije (3)

Piše: mr Radoš Đurović

Uspostavljanje ekoloških standarda u samoj Crnoj Gori zakonski je dobrim dijelom uređeno projektom ekološke države iz 1992. godine. Međutim, u praksi taj projekat još uvijek nije sproveden u cjelosti. Recikliranje otpada (uključujući otpadne materijale duvanske industrije) sprovodi se u maloj mjeri, između ostalog i zbog nedostatka adekvatne tehnike i tehnologije. Vezano za proizvodnju sirovine duvana vrše se naponi na daljoj edukaciji kooperanata, kako u cilju pravilne i adekvatne upotrebe pesticida i herbicida sa težnjom uspostavljanja optimalnog balansa između očekivanih prinosa i postavljenih ekoloških standarda, tako i same zdravstvene preventive proizvođača. U prerađnoj fazi, rizici po okolinu vezani prvenstveno za zagađivanje vazduha, dijelom se saniraju postavljanjem i funkcionisanjem filtera za prečišćavanje vazduha od otpadnih gasova. Međutim, činjenica je da su oni tehnički i tehnološki zastarjeli, a i fizički i vremenski amortizovani, tako da ni u približnoj mjeri nijesu u stanju da posluže namjeni.

Mogućnosti je mnogo, EKOLOG je Vaš izbor!

U praksi, u duvanskoj industriji Crne Gore poslednjih godina najveći rezultati po ovim pitanjima su postignuti na polju smanjenja negativnih posljedica kod samih krajnjih proizvoda. Zakonom o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda¹ u cilju zaštite života i zdravlja, propisane su mjere kojim se (uz potencijalno smanjenje i ograničenje upotrebe duvanskih proizvoda) teži umanju neminovnih štetnih posljedica nastalih upotrebom duvanskih proizvoda. Ovim Zakonom usvojeni su međunarodni propisani standardi vezani za sadržaj najštetnijih sastojaka u cigareti (katran, nikotin i ugljen monoksid²) važeći u većini zemalja u svijetu, uključujući i zemlje Evropske Unije. Sadržaj katrana, nikotina i ugljen monoksida u cigareti utvđuje se na osnovu propisanih standarda³:

- ISO 4387 za katran;
- ISO 10315 za nikotin;
- ISO 8454 za ugljen monoksid (CO).

Kontrolu primjene ovih standarda dužan je da vrši sam prerađivač, najmanje jednom godišnje, uz obavezu dostavljanja podataka Zavodu za zaštitu zdravlja, koji s druge strane, ima nadležnosti da zatraži dodatnu kontrolu po svom nahođenju, takođe najmanje jednom u godinu dana. Osim toga, u skladu sa postojećom praksom u razvijenom svijetu kontrola štetnih materija se ne vrši kao do sada u samoj cigareti, već se ona mjeri pri njenom sagorijevanju čime se dobijaju podaci o štetnim sastojcima koji nastaju samim korišćenjem. Ovo u prvi plan stavlja kvalitet filter štapića, i stepen njihove apsorpcije, odnosno propuštanja pomenutih štetnih materija.

U vodećim svjetskim multinacionalnim kompanijama u današnje vrijeme u praksi je česta upotreba tzv. »ventilirajućih cigareta«, čiji filteri imaju ugrađene propuste za vazduh, što uzrokuje konzumiranje duvanskog dima pomiješanog sa vazduhom, čime se uveliko ublažuje negativan uticaj štetnih materija, kako po samog korisnika tako i za okolnu sredinu. Činjenica je da u Crnoj Gori ne postoji adekvatna laboratorijska oprema za sprovođenje kontrole primjene ovih novouspostavljenih standarda (ne posjeduje je ni Duvanski kombinat iz Podgorice, kao trenutno jedini prerađivač cigareta u Republici, ni Zavod za zaštitu zdravlja – institucije koje bi po svojoj vokaciji trebale bile osposobljene za sprovođenje pomenute kontrole). Dosadašnja praksa kontrole ovih parametara je bila slanje u najbliže institucije sa raspoloživom opremom⁴. Jedna od posljedica nedefinisane vlasničke strukture crnogorske duvanske industrije jeste i neulaganje u investicije za ovu namjenu. Primjera radi, DIN je imao poseban sektor za ove namjene, sa čak pet »mašina za pušenje« za analiziranje duvanskog dima i gasnim hromatogramom za testiranje sadržaja nikotina u cigareti⁵, da bi poslije kupovine od strane »Philip Morris«-a ovaj sektor bio zatvoren iz razloga što se prema pravilniku firme sva testiranja ove vrše za područje Evrope vrše u evropskoj centrali koja se nalazi u Švajcarskoj.

Ovakve činjenice ukazuju na ozbiljne nedostatke crnogorske industrije duvana u ovoj, specifičnoj i inače vrlo osjetljivoj oblasti, i potrebu što hitnijeg rješenja njenog konačnog statusa. Neophodno je permanentno praćenje i poštovanje strogih međunarodnih standarda za šta je uz adekvatnu stručnost, potrebna nezaobilazna prateća oprema i tehnologija, za koje su, između ostalog, potrebna dodatna ulaganja, nažalost u sadašnjem trenutku industrije duvana u Crnoj Gori praktično nemoguća. Postoje brojni projekti urađeni po ovim pitanjima koji se gotovo godišnje usklađuju sa tehničko-tehnološkim inovacijama u ovoj oblasti, međutim sadašnja

¹ Zakon o ograničenju upotrebe duvanskih proizvoda stupio je na snagu 02. VIII 2004. godine.

² Maksimalno je dozvoljeno sadržanje 10mg katrana, 1 mg nikotina i 10 mg ugljen monoksida po cigareti.

³ Zabrana proizvodnje cigareta koje ne ispunjavaju ove standarde ne odnosi se na proizvode namijenjene izvozu u države u kojima ova zabrana ne postoji.

⁴ Najčešće su analize vršene u Duvanskoj industriji Niš, a poslije njenog preuzimanja od strane »Philip Morris«-a, praktikuje se saradnja sa Institutom za duvan u Prilepu.

⁵ Mašine za pušenje funkcionišu na principu uvlačenja duvanskog dima kroz određene filtere, poslije čega se vrši analiza tog dima (količina nikotina u cigareti se određuje metodom hromografije pomoću gasnog hromatograma) što daje najpribližnije podatke o sadržaju i količini štetnih materija u cigareti.

organizacija duvanske industrije nije u mogućnosti da obezbijedi prijeko neophodna sredstva za njihovo sprovođenje u praksi.

PUŠENJE UBIJA ▼ IZABERI ŽIVOT ▲
OZONE team

UGROŽENE VRSTE

ORAO KRSTAŠ (*Aquila heliaca*)

Istočni carski orao bježi bitku za opstanak

Orao krstaš je krupna i snažna ptica grabljivica. Dužina tjela ove ptice je od 72 do 83 cm, a raspon krila varira između 190 i 210 cm. Njihova težina je od 2,4 do 4,5 kg. Polovi su sličnog izgleda a ženke su krupnije od mužjaka do 10%.

Orao krstaš je ugrožena vrsta u svijetu. Procjenjuje se da na prostoru Balkana ima oko 60 parova .

Orao krstaš je endemska vrsta Crne Gore i dijela Hercegovine a i u Srbiji je ostalo samo nekoliko parova, nakon što je u požaru u

Deliblatskoj pješčari stradalo od 2 do 5 parova ove najugroženije ptice u Evropi.

Hrani se uglavnom glodarima, pticama, lisicama, a ponekad gmizavcima i insektima.

Gnijezda gradi na visokom usamljenom drveću, sa kojeg ima pregled okoline.

U martu ili aprilu ženka snese 2 do 3 jajeta, ali najčešće samo jedan ptić preživi.

Krstaš je rezidentna i djelimično migratorna vrsta. Ptice iz sjevernijih djelova areala se zimi sele, pa orlovi iz Evrope zimu provode na Mediteranu, Maloj Aziji i sjevernoistočnom djelu Afrike, dok se za krstaše iz centralnog Balkana smatra da su najvjerojatnije rezidentni.

Jesenja seoba se u najvećem obimu odvija od sredine septembra do početka novembra, a prolječna od početka februara do početka aprila.

Mlađe ptice su više migratorne od odraslih orlova krstaša.

Glavni razlozi za stradanje ove ptice su istrebljivanje hemijskim putem glodara, koji uništavaju usjeve, a kojima se orao hrani i sječa šuma u kojima orao krstaš živi. Problem često predstavljaju i lovci koji ubijaju ovu pticu a da ni ne znaju na šta su pucali.

Stručnjaci smatraju da bi bilo potrebno organizovati monitoring gnijezda kako bi se sačuvala ova ugrožena vrsta.

Pozitivni su primjeri iz Mađarske i Slovačke, gdje su 24-časovnom stražom pored gnijezda orla krstaša i njihovim monitoringom uspjeli da povećaju populaciju ove ptice.

Zanimljiv je primjer orla krstaša koji je prirodnim procesom migracije u jesen 2004. godine doletio na teritoriju Srbije iz Republike Slovačke. Njega je iznurenog glađu u blizini Sremske Mitrovice pronašao i privremeno zbrinuo jedan mještani.

Mogućnosti je mnogo, EKOLOG je Vaš izbor!

Nakon što se Ambasada Slovačke zvanično obratila Ministarstvu nauke i zaštite životne sredine Srbije, sa molbom za povratak ptice u zemlju porijekla, pozivajući se na „CITES“ konvenciju, koja se bavi kontrolom prometa urgoženih vrsta, orao krstaš je prebačen u Institut za biološka istraživanja „Siniša Stanković“, a nakon uspješnog oporavka i vraćen slovačkoj delegaciji.

EKO ZANIMLJIVOSTI

Prvi let na bio - gorivo

24. februara na relaciji London – Amsterdam, poletio je prvi avion koji je koristio gorivo dobijeno preradom žitarica.

Kompanija „Virgin atlantic“ je sa jednim od svojih Boinga 747, koji je letio bez putnika, željela da pokaže kako se bio – gorivo ne zamrzava na velikim visinama.

Ovaj let je predstavljen kao veliki ekološki uspjeh, pogotovu kada je riječ o razvoju ekološki prihvatljivog goriva za avione.

Međutim, neki naučnici smatraju da kultivacija žitarica namjenjenih proizvodnji goriva nije održiv izvor za njegovo dugoročno obezbjeđivanje, te da može da prouzrokuje nestašice hrane.

PRIRODA JE ČUDO

► Jabuke uspješnije od kofeina održavaju čovjeka u budnom stanju

- Za vedrih noći, golim okom može da se vidi više od 2.000 zvijezda
- Jedna kandža surog orla ima snagu četiri muške ruke
- Kada bi se sva voda koja se, u različitim oblicima, nalazi u atmosferi u jednom trenutku sručila na Zemlju, sloj vode od gotovo 3 centimetra prekrio bi površinu cijele naše planete
- Banane, voće bogato kalcijumom, smanjuju opasnost od moždanog udara
- Laste svake godine prelete do 38.000 kilometara od sjeverne do južne Zemljine polulopte i nazad
- 37 km² arktičkog leda svake godine se izgubi, odnosno istopi, zbog zagrijavanja zemlje
- 50°C je uobičajena temperatura koja može da se izmjeri tokom sunčanih ljetnjih dana iznad asfalta
- Od ukupnog broja svih poznatih životinjskih vrsta, koje su u određenim razdobljima naseljavali našu planetu, danas je na Zemlji ostalo samo oko 10%
- Tokom života kosa nam u prosjeku poraste 14 metara i 75 centimetara

Pripremio: mr Radoš Đurović

EKO NAJAVE

Ene08 – Četvrta regionalna konferencija „Životna sredina ka Evropi“ Beograd 04-05. jun 2008. godine

Ene08 – Četvrta regionalna konferencija „Životna sredina ka Evropi“, održaće se u Beogradu, od 4. do 5. juna 2008. godine, u organizaciji „Ambasadora životne sredine“ i Privredne komore Srbije, a uz podršku Ministarstva zaštite životne sredine, Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja, Agencije za energetska efikasnost, Instituta za standardizaciju Srbije i Stalne konferencije gradova i opština.

Specifične tematske oblasti konferencije su:

- uticaj obnovljivih izvora energije na razvoj zajednice,
- zaštićena prirodna dobra i resursi u funkciji održivog razvoja turizma i lokalne zajednice.

Konferencija predstavlja događaj u okviru obilježavanja Svjetskog dana životne sredine.

IZVORI INFORMACIJA

www.canu.cg.yu
www.sr.wikipedia.org
www.pobjeda.cg.yu
www.naturefg.com
www.danas.co.yu
www.ekoforum.org.yu

BBC

„Politikin zabavnik“

NVO Ambasadori životne sredine

VAŽNO OBAVJEŠTENJE

Donatori koji žele da pomognu izdavanje Elektronskog biltena „EKOLOG“, mogu to učiniti uplatom na tekući račun Udruženja građana „OZON“-Nikšić: 550-8300-15 Podgorička banka AD Podgorica.

Redakcija

Originalan je samo onaj primjerak koji je poslat sa sledećih e-mail adresa:

ozonnk@gmail.com & ozon-ekolinija@cg.yu

Redakcija

Elektronski bilten **EKOLOG**

GLASILO ZA PROMOVISANJE ZDRAVOG NAČINA ŽIVOTA
I ŠIRENJE EKOLOŠKE I GRAĐANSKE SVIJESTI

Mogućnosti je mnogo, EKOLOG je Vaš izbor!